L'Estiuada

Periódic Nacionalista

Sortirá cada divendres durant l' istiu.

Redacció y Administració: Carrer de Vic, 9

Any IV ‖ **Sant Hilari Sacalm, 28 Juliol de 1911** ‖ **Nùm 41**

Per qué no sou Catalanistes?

Després de tant de temps de propaganda catalanista, encare hi hau catalans qui no son catalanistes.

Sembla impossible, pero es cert. Es un estigma vergonyós de Catalunya, es una mácula infamant del nostre poble.

L'existencia de catalans qui no siguen catalanistes, es realment, incomprensible. Pot estarse disconforme ab el criteri polític de tal o qual estol catalanista, pero renegar del Catalanisme, es, verament inexplicable.

Aquest fet es tant més trist y vergonyós, quan que els qui no son catalanistes es: o per una supina e imperdonable ignorancia o per una indigna temensa é ignoble cobardía.

Els uns no ho son pel desconeixement complert que tenen de lo qu'es y lo que representa el moviment social que, en la seva nacional integritat, s'anomena catalanista; els altres, per la temensa a la perdua d'un empleu o del favoritisme d'algún burócrata o en atenció als favors rebuts y als en expectativa d'algún cacic dels qui representen les oligarquies centralistes.

Un catalá conscient, coneixedor dels seus drets y dels seus devers, com a individuu d'un poble, no pot deixar d'esser catalanista. Podrá tenir les seves particulars opinions en la política, peró per demunt dels interessos partidistes deu posarhi els sagrats interessos de la Patria, representats pel Catalanisme.

Aném a demostrarho.

Si considerém la significació etimológica de la paraula Catalanisme, veurém com, indefectiblement, deu aplicársela tot bon catalá. En efecte: les terminacions en *isme*, *ista* indiquen l'idea d'amor, veneració, preferencia per lo qu'expressa la paraula a lo qual s'afegeixen. Per lo tant, Catalanisme vol dir, amor, veneració, preferencia a tot lo catalá, a tot lo de Catalunya. Vol dir, esser nosaltres, esser catalans, com diu En Prat de la Riba. Si Catalanisme indica el sentiment d'amor colectiu a Catalunya, la terminació *ista* concreta aquesta aspiració a una individualitat determinada—individuu o entitat—; axís catalanista vol dir, aquella persona o entitat qui tenen amor, veneració, preferencia per tot lo que's refereix a Catalunya; d'aqui, també, el que aquest dictat pugui aplicarse als extrangers com tants n'hi ha, qui, per vergonya dels mals catalans, s'enorgulleixen ostentantlo; extrangers catalónofils qúal nombre va fentse més gran cada día y els qui, sentint una intensa simpatía envers el nostre moviment nacional, no s' expliquen com pot existir cap fill de Catalunya que, en suicida actuació, visqui allunyat del moviment catalanista.

Tot digne fill d'un poble, te obligació de professar amor, veneració y preferencia a la seva terra, portantse en tots els seus actes, com un ciutadá noble y honrat; y si aquestes qualitats se presuposen ab el nom de cataleniste ¿pot cap catalá deixar d'usar aquest calificatiu que l'honora y dignifica?

No es el Catalanisme la bandera de cap partit polític. El Catalanisme es un moviment social, el moviment social de Catalunya y en aquestos moviments socials de tot un poble, vers el camí del seu avens y llibertat, deuen cooperarhi tots els components de la societat. Si el Catalanisme no significa res mes que amor a la Patria nostra y ab ella a tot lo característic de la rassa: llengue, lleis y costums que la feren un altre temps un dels pobles capdevanters de l'Europa. Si Catalanisme es el nom donat a la Renaixensa catalana, el ressorgiment de Catalunya que després d'un somni secular se redressa pera reconquerir lo que's seu, pera recuperar les llibertats que li pertanyen y fer reviure en ella, el genit indómit de la rassa. Si el Catalanisme inclou en ell a tots els qui treballen per la reconstitució de la Personalitat de Catalunya. Si el Catalanisme es, en una paraula, l'expressió del desitg d'un poble, a governarse a sí mateix segons les seves lleis, a parlar en tot lloc y solemnitat la llengue que li comunicá Deu, a recobrar totes les llibertats que per dret natural y polític li pertanyen ¿es possible que un catalá deixi d'esser catalanista?

N'hi ha molts qui diuen qu'ells son catalans, peró, que no son catalanistes, perque el Catalanisme es una exageració, es separatista, y altres raons per l'istil, igualment falses y ridícoles. Catalá es un home nascut a Catalunya; pod serho, doncs, un enemic de Catalunya. Catalanista vol dir quelcom més; vol dir que's un catalá lligat al moviment ideal de Catalunya; catalá que té conciencia del seu esser nacional.

No'ns entretindrem a esmenussar les objeccions que oposen al Catalanisme els qui no saben lo que's; sols remarcarém com ells mateixos se confessen culpables, regoneixent solsament als catalanistes, la condició d' estimar de veres, a Catalunya, car no's contenten ab dirho, sino que tradueixen en actes la seva estimació, única manera de probar que' s sincera y veritable. Pot comprobarse ab la sencilla constatació de dos fets que succeeixen cada día.

Pera tot ciutadá, verament patriota, es un deure dels més sagrats, el respectar y honorar la bandera de la Patria. La bandera de Catalunya ¿quína es sino la bandera gloriosa de les quatre barres? Doncs bé ¿quí son els qui li reten el degut homenatge fentli ofrena del seu amor y veneració? No son, no, els catalans a seques, son els catalanistes, els únics qui la tenen per senyera de les seves societats y la fan onejar com a símbol sacrosant de la Patria. Tan cert es aixó que, ¡quants ni ha dels qui *no mes son que catalans*, que de la bandera catalana, ne diuen bandera catalanista! ¡Quántes vegades l'haureu sentida aquesta stulta aberració!

Mes evidenta resulta, encare, la nostre afirmació si'ns fixém ab lo que passa en l'us de la llengue. Ningú pot negar que l'amor a la llengue es el nirvi del patriotisme, que's la llengue, pera una nació, la més sólida fortalesa, la més segura muralla. No pot dirse bon catalá, ni tant sols catalá, aquell qui menyspreua la seva llengue y no s'esforsa valentment pera que torni a ocupar el sitial de reina que li pertoca, sinó que té l'atreviment y gosadía d'oposar el us de la llengue nostrada el d'una altre, per l'ilógica raó de dirli oficial, oficialitat que no existeix, ni de fet, ni de dret, sino sols per la rutina y cobardía dels catalans.

Es absurde desconeixer l' influencia vital que pera un poble representa, l'us de la llengue que' s l' expressió inconfonible y essencial de la seva ánima; la raó substantiva de la seva existencia característica, la vida mateixa de la rassa. ¿Haguera, tal volta, existit la nostra espléndida Renaixensa, sense l'nmortalitat del ánima del nostre poble, l'inmortalitat de la llengue catalana, qual reviscolament ne feu la causa determinadora?

L'us de la llengue catalana es propi y natural a tot catalá; obligatori a tot bon catalá. N'obstant els qui la parlen y escriuen sense avergonyirsen y sense escuses ni pretericions de cap mena son els catalanistes. Alli hont hi ha un catalá com cal, entusiasta de la seva llengue, ja desseguida es calificat de catalanista, regoneixentlo per aquest sol fet com a quelcom més que un catalá qualsevol. Es més, el sol fet d'escriurer en catalá, ja suposa la professió de Catalanisme. ¿No us hi heu trobat mai, llegint algún escrit en catalá de qualque amic que algú dels que us escoltava, us interrompés, exclamant: «¡Deu ser catalanista aquest, que veig qu'escriu en catalá!»

Al verificar un acte patriótic o fer alguna manifestació de Catalanisme no heu sentit dirvos mai: *vosté es molt catalá?* Es a dir, qu's distingeix entre un catalá y un *molt* catalá. El primer será defectuós, sols el segón será íntegre perque en sentiment nacional, no pot haverhi un *mes* y un *menys*, en un catalá.

Contra el Catalanisme no hi ha excusa admisible. Es un dever de tot catalá l'esser catalanista y del degut comportament com a tal, per cap raó pot desentendressen. Si viola aquest dever, si 'l conculca, será maleit de Catalunya y ho será de Deu, qui vol que regni la Justicia en els pobles, y reproba y condemna a tots aquells qui, per acció o per omissió, destorben el seu regnat.

J. BOSACOMA Y POU.

* * *

Circular d'un ministre francés

El ministre d'Instrucció Pública y Belles Arts, de Fransa; fa quatre mesos va dirigir una interessantíssima circular als rectors d' Universitats, la cual extractada diu aixís:

«Es desgraciadament massa cert que la majoría dels alumnes y un gran nombre de francesos ignoren quasi totalment tot lo que fa referencia a la geografía y a la historia del poble, del departament ahont ells han nascut y de l'antiga regió de la qual formava part aqueix departament abans de la Revolució. Sería molt convenient que tots coneguessin ben bé la fesomía particular de sa terra nadiua, ses produccions, els hábits y les costums de llurs habitants, llurs tradicions, rondalles, proverbis, llegendes, el paper que ha desempenyat en la historia, els ciutadans eminents que ha donat al país.

Aixís, en nostre terreny francés tan fértil en talents y en abnegació, no hi há un reconet de terra que no tingui sa historia particular ahont s'hi pot apendre una virtut educativa, una llissó de civisme; no hi há un sol departament que no pugui vantarse d'haver vist náixer homes eminents en tots els ordres de la vida, que sería de justicia honorarlos en el porvenir, encara que no fos més que suscitar émuls y imitadors.

Una persona se sent més estretament lligada a son país, com més nombrosos motíus d'estimarlo té, de sentirse, d'algún modo solidari ab les generacions desaparegudes y l'amor al sol nadiu es el més sólit fonament de l'amor a la patria.

Per tenir ben ferma aquesta convicció, es perque jo crec un dever el recomanarvos de posar la vostra més especial atenció sobre la ensenyança de la historia y de la geografía locals.

Es ben entés que no's tracta pas de crear de soca arrel una nova assignatura, separada de les demés que ara s'estudíen y en especial de la historia nacional que ha d' ocupar el primer y més eminent lloc...

. . . .

Sens que calgui fer una assignatura apart de la geografía y l'historia locals, desitgem que elles siguin pera'ls mestres un objecte de constant preocupació. Es molt convenient que en totes les escoles hi hagi a les parets y ben a la vista dels alumnes, els plánols del poble y els mapes del «cantó» y del «departament», mapes senzills, en cas necessari, fets a la má, y d' aquesta manera, sense cap esforç ab la vista diaria, s'iniciará als infants en la configuració de sa terra nadiua y en familiarisarse ab sos noms geográfics. Convé, també, que a les biblioteques escolars hi hagi 'ls llibres descriptius, les monografíes especials, les conferencies, que hagin sigut inspirats per les coses y per els homes de la regió.

Importa per damunt de tot barrejar intimament l'ensenyança de la geografía y de l'historia nacionals posant, com més millor, exemples dins del pais mateix hont els alumnes resideixen que ells coneguin, que ells estimin...»

* * *

La Missa-Major a Vila

Els que sou nats a ciutat no llegiu pas aqueixes impresions sentides tendrement y revelades, cometent profanació en mon íntim esser espiritual, sols pera ferne gaudir, als qui afinament les sentin, quelcom de l'esencia de vida plácida que d'elles se desprén.

Els que no haveu sentit el dolç tritllejar de les petites campanes del petit y rónec cloquer de l'esglesia hont foreu batejats, no passeu avant, trobareu poc interessants aqueixes notes de dolsa intimitat.

Peró els que haveu vist les sortides de sol desde 'ls finestrals del tarrat de vostre casal vilatá; de hont s'ovira la masía en quins camps se cull el blat de que 's pasta vostre pa y la vinya de quins raims s'exrem vostre ví, llegíules que pot esser elles vos revelin ab ses vibracions y emotivitats, algún clixé ben colorit, arreconat en vostra imaginació pel tráfec y brugit de vostra treballosa vida.

La missa-major a vila es per mí tot un poema...

Comensen les campanes cridantme amorosament ab ses veus manyogues y atraientes, y jo les escolto com a bones amigues que 'ns coneixém de petites.

A ciutat jo no les sento les campanes. A ciutat sols sento el toc del rellotge que m'avisa que'l temps passa depressa...

El camí del temple del poble es agradós de fer, els carrers de vila son alegres, pels cantóns hi guaiten les figueres dels horts, y per les portelades de les cases juguen y esguarden els infants mitj encantats; y als voltants de l'esglesia les oliveres tot l'any hi verdegen argentades, y les properes montanyes ornades de pinyars y coronades de rogenques singleres li fan de bon racer.

La llum es clara y suau, l'ambient es tranquil, el sol daura les rojors de les singleres...

A dins del temple tot es pau y recolliment... Jo de moment m'hi sento forastera, peró l'embient m'abstrau de tota cosa y'm sembla no haver viscut mai fora d'allí.

Mon esperit se deslliga de tota deria mondana y gaudeixo la vera pau y benaventuransa.

Les contigues rituals me bressolen en mon reculliment espiritual y les paraules del evangelista me sonen a profecía...

Y visc y penso, peró molt diferentment de ciutat...

Sento dins de mon sí la serenor dels círns y veig les causes de les coses que'm neguitegen a ciutat molt, peró molt per sota de mon intelecte deslliurat.

Les petiteses de la vida me fan miseria, y sento llástima de la gent del mon y de mi, ploro perque ni jo, ni la gent del mon sabém viure aquella pau y serenor que regne dins del temple; y aquell plor es aconortador per mon esperit que se sent corprés per aquell encís misteriós que plana a mon entorn, mentres van repetintse'ls psalms y les pregaries conventuals y mentres van desgranantse dolsament en mes orelles les paraules del celebrant, els acorts senzills de l'orgue y'l murmull del poble que prega a cor......

La missa-major s'acaba y al sortir al pati de l'esglesia la llum forta del sol ja ben alt me fereix la vista.... Y' m desfán l'encís les paraules agres de dos terressans que disputen per una carga de llenya.... Sempre 'ls diners. ..

També son miserables la gent de les petites viles....Torném a ciutat, y quan nostre esperit ja no pugui més ab la carga de la vida reconfortemlo ab l'encís dols y seré de la Missa-Major a vila.

María DOMÉNECH DE CAÑELLAS

Barcelona, 16 de juliol.

* * *

Opilatol Sanromá. Vegis l' anunci a quarta plana.

* * *

Díes y hores

En el cap-vespre

Aquets últims díes he recorregut bona part del cor de Catalunya. La visió esplèndida de la nostra Natura no 'm deia tant a les hores de sol com en les quietes y solemials del cap-vespre. Elles donen al viatger inquiet moments venturosos de fonda meditació, de mi sé dir que cada dia les he pasades ab vera delectança.

Era el carruatge trontollant qu'anava resseguint la carretera o eran les cansades cames les que trescaven per fangars aticordas ó per valls sombrius en busca del repós. De tant en tant ens creuavem ab senzills remats de bous qui tornaven del pasturei y l'esquella escardalenca del *mañac* tenía un só funeral. Drescaven les aigües lliscant entre marges y riberes; cantaven els grills pel mitj dels camps segats y vora els arbres riberencs grinyoleyaven les granotes; sols el cant llunyá d'algún pastor ó el cridar renegat d'algún carreter interrompía la quietut que inonda el mon y l'esperit del vianant, dessota la serenor inmensa d'alguna estrella.

Algún sant campanar vos diu que allí hi ha algún poble; el símbol de la vida espiritual vos delata l'existencia de les gents y saludeu ab una esperança riallera la companyía ignorada que trobeu anant de pas; llums macilents senyalant portes y finestres y com una oració de cada día que s'enlayra al cel pujen fumeroles quietament, que ni l'ayre sembla retorsar.

Y aprop dels casals retornen del trevall la gent, humils, els heroes ignorats d'una llar y els puntals soferts d'una familia.

Y a l'Iglesia; planyívola la campana vos demana una oració per Deu y un pietós recort pels morts y aixó y el resar del rosari al peu dels ombrals de les portes, envolten a cada capvespre en un pregón misticisme.

Y es que el poble es aixís. Tot poesía, tot trevall y oració; y si hores quietes d'observació serena vos saben dir lliçons de psicología colectiva, les del cap-vespre a Catalunya, vos dirán el carácter senzill, actiu y fervent del cor del poble catalá... A l'hora en que 'l día 's prepara per dormir y en que l'esperit se revifa per viure dolsos moments d'augusta poesía.

KORAMANT

La supressió de festes

El Sant Pare ha firmat un document datat el 2 del mes que som, que publica'l periódic italiá *L Obsservatore Romano* reduint las actuals festes religiosesá: diumenges, Cap d'any, Reis, Ascenció, Assumpció, Sant Pere, Tot-Sans, Inmaculada Concepció y Nadal. Les diades propies de cada poble 's passan al diumenge próxim.

Aixó es deixar lo pertorbable per acullir lo rahonable, es posarse 'l corrent de lo que avui son las exigencies de la vida societaria, es apoiar las justificades queixes dels obrers, es dar proves del viurer, de saberse aclimatar—tota vegada qu'encar s'afirma que la religió no evoluciona—aixó es posarse dins del *descans dominical* tant retallat per uns y altres y esperat com á mida redemptora per tothom.

Una volta l'Iglesia 'ns ho diu y mana per boca de sa mes alta Autoritat nosaltres no podem fer altra cosa que obeir com á molt católics que 'ls catalans som, y no menys per lo socials que volem esser.

Passant la vista per las següents ratlles, fins els que encara no hi havían pensat mai, podran enterarse dels perjudicis que cada festa ocasiona 'n la població. Sant Hilari te unes 300 persones, d'aquestes son homes bons per trevallar y dedicats al trevall diari 1000, quin jornal mitj es de 3 pesetes per día y entre tots son 3000 ptes. per día. Las festes que se suprimeixen passan de deu per any y d'aquest modo las tres mil pessetes d'un día passan á 30000 en una anyada. A mes aquí cada home gasta per festa—mes que 'n día de trevall—1 pta., 10 festes son 10 ptes. de més per home cada any y 1000 homes tota la població, son 10000 pesetes, que juntes ab las trenta mil que deixan de guanyar son 40000 pesetes per any de perjudici que l'excés de festes ens ha reportat fins avui. Deixém per cosa petita las cent y pico de pesetes que per festa gastan entre criatures y dones.

No vull parlar de lo poc exemplars que resultan la majoría dels fets desenrotllats en díes festius per viletes y ciutats; de la part directa que les festes tenen en l'aument del vici y destrucció dels habits de trevall y economía. No vull pensarhi ab el *post festum pestum* dels estudiants, ni ab els dilluns dels sabaters, ni .. Per acabar y en desitj de que quedin convençuts de lo bo que es la supressió de festes, demano als paciens llegidors se serveixen recordar alguns dels espectacles que massa sovint abundan en nits d'entremitj de festa.

ANTONI MONTAÑOLA

* * *

Felicitació

La Unió catalanista ha dirigit á les Diputacions de Catalunya el següent important document:

La Junta Permanent de l'Unió Catalanista se complau en expresarvos la gran satisfacció que ha sentida per lo ben disposada que 's mostra aqueixa Excma. Diputació pera adherirse a lo referent a atendre al convit que vos ha sigut adressat per la Diputació de Barcelona, pera realisar el trevalls preliminars qu'haurán de promoure la formació d'un Organisme mixte representatiu de Catalunya el qual haurá d'entendré en tot lo que convinga a la nostra Terra en els extrems predeterminats.

Creu aquesta Junta permanent que mereix totes les lloances aqueix bell sentit catalanesc que tant expontániament y sense duptes de cap mena se manifesta en les Diputacions Catalanes, sembla talment com si una revivicencia de la Generalitat de Catalunya s'hagi encarnat en els bons patricis qu'avui en día formen els organismes provincials.

Per aixó la Junta Permanent vos prega que volgau acceptar aquesta expressió del nostre entussiasme patriótic per vosaltres qui al pendre els acorts esmentats tan fidels a la nostra Catalunya ardidament vos manifesteu.

Com sab aqueixa honorable Corporació L'Unió Catalanista ha representat y representa l'ideal de Catalunya en tota la seva integritat y puresa; doncs bé volen dirvos perque no podreu deixar de regoneixer que l'Unió Catalanista te autoritat pera dirho y ha d'esser creguda que 'l Nacionalisme catalá es tot pera tota Catulunya que'l Catalanisme no ha estat ni pot esser jamai barcelonisme, que 'l barcelonisme es una maleida invenció dels enemics de la Patria; y que l'Unió Catalanista vos assegura qu'enten que primer es Catalunya que Barcelona pero qu'entén també que no es esser bon Catalá ni digne Patriota y si no més polític de mals usos el clamar contra Barcelona com si aquesta Ciutat no fos cap y Casal de la Patria per esser tota ella amassada amb sang, vida y esfors de tota Catalunya que viu tota ella y actua al sí de la Ciutat que sols poden presentar com enemiga de la Terra, els adherits á la malestruga política del Estat español.

De tal faisó la politica anticatalana pretén disgregar la nostra conciencia nacional que per aixó aquesta Junta Permanent creu oportunissimes les manifestacions susdites pregant fervorosament en aqueixa Honorable Corporació qu'a n'el seu actuar per les Comarques se 'n fassi ressó cooperant així a la noble tasca de reconstruir l'ánima de la nostra Catalunya.

Visqueu honorable Sr. llarga vida pera la Patria.

El President, D. Martí y Juliá; El Secretari, S. Millet y Millet.

Barcelona, 14 Juliol de 1911.

* * *

NOTICIES DEN SERRALLONGA

(*Continuació*)

Coneguda per medi dels documents que deixam transcrits la verdadera condició social y doméstica den Serrallonga, farém ara relació d'algunes de ses malifetes, valentnos en part per aço de ses propies declaracións estractades de son últim procés per don Joan Cortada. (1)

Referintse, donchs, en Serrallonga a la causa fonamental d'averse donat a la vida irada, declara lo següent: «Lo princip de posarme en mal fou perque un dia, que tinc ben present era en el mes de març de 1622, estant jo llaurant devant de ma casa, vingué Miquel Pandis (a) Ganyada, de Rupit, y'm digué que ell havia robat dos capes de pastor, les quals tenia amagades dintre uns boixos prop de Collsameda, y que si jo les volia, anés á cercarles. Al cap de set ó vuit dies tinguí noticia de que a la Plana de Vich havian mort a dit Miquel Ganyada, y aleshores aní a buscar dites capes amagantles dintre una bota de ma casa. S'escaygué a venir Miquel Barfull, qui solia entretenirse cassant per aquells voltants, li vaig contar lo succés de les capes, y ell, faltant a la amistat, ho contá després á N. Angelet, procurador de D. Anton Vila, Senyor d'aquelles baronies. Ab motiu d' aquest robo se practicaren algunes diligencies y vulgueren agafarme per tenir las capes en mon poder; y al mateix temps perque Joan y Pere Sala, germanastres meus, robaren una mula a sa mare y me la veneren á mi. Per tot assó vingueren a posarme prés mentres estava llaurant devant de ma casa, jo'ls escapí, y'm tiraren tres o quatre escopetades, que per un voler de Deu no'm tocaren sino de la roba: y per aquesta causa comensí a guardarme y'm doní á la mala vida. Pochs dies després vingué la gent del Rey, entre'ls quals anava Miquel Barfull, a qui D. Anton Vila havia comissionat per agafarme; jo'ls fiu resistencia, matant ab una escopetada a Miquel Barfull, tant per havert descobert que jo tenía la mula, com per haber admés la comissió d'agafarme.»

Després d'aquestes miseries esplica poch més o menys d'aquesta manera el primer robo en que prengué part; «Envers mitx febrer de 1623 vingueren a trovarme mon germanastre Segimon Sala y'ls germans Joan y Pere Barrullet dihentme que ells en companyia d'altres volian anar a robar una casa, y que si jo volia part en aquest negoci comparegués al bosc de casa meua pera juntarme ab los demés, com talment ho ferem. Tots junts concertarem anar a robar la casa de Anton Seguer de Jafre, per esser casa rica. A tal objecte partirem de dit bosch envers mitx dia Segimon Sala, Joan y Pere Barrullet, Segímon Bigorra, Pere Joan Puig de la Vall, Joseph Rovira, Miquel Campeny de Arbucies y jo, tots armats de pedrenyals curs y llarchs, y caminant lo restant d'aquell dia y tota la nit seguent arrivarem a punta de dia a un juncar prop de dita casa ahont estiguerem amagats fins al cayent de la tarde. Aleshores envestirem la casa, nos apoderarem de la gent fentlos entrar a la cuyna, quedántsen algun dels nostres pera guardarlos, y algun altre defora pera vigilar: los demés pujarem dalt, espanyarem les caixes y d'elles robarem dos o tres tasses de plata, molta moneda d'or y plata, algunes culleres tambe de plata, catorze o quinze anells d'or, una cadena d'or ab tres gruixos, dos joyes d'or, una trompeta de plata ab cascabells, roba de lli y de llana en vestits y camises, dos bosses vermelles, un pedrenyal de quatre palms y algunes llangonises. Fet el robo, tornarem al lloc ahont haviam estat amagats, pera juntarnos ab Joan Barrullet, qui no havia volgut arribar á la casa per esserhi conegut, y marxant tots plegats ferem cap al bosc que hi ha entre San Jordi y Blaset. Allí encenguerem foc pera courer les llangonises, que'ns menjarem ab la lo pa y vi que'ns en haviam dut de casa Saguer. A mitja nit surtirem vers Anglés, y arrivant a un bosc prop d'aquest poble, essent ja dia, ens repartirem lo robat, posant lo diner dins d'un barret que quedá boy ple d'or, plata y ardits, de manera que'ns tocaren a cada hú unes catorze o quinze lliures. La cadena, anells, culleres y roba ho venerem entre nosaltres mateixos a mes dihent, pagant quiscun lo que comprava del diner que li havia tocat, a exepció de la cadena, que la trossejarem, quedántnosen un boçí cadahu. Feta la repartició, jo me'n aní a casa ab altres quatre ó cinc, y'ls demes se'n anaren ahont be'ls aparegué».

Ja tenim, doncs, al gran bandoler en

---

(1) D. Joan Cortada refereix d'aquesta manera les circumstancies en que lliurá del foc el darrer procés contra en Serrallonga: «Más de veinte y cinco años—diu—han transcurrido por mi cuenta (açó s'escribía envers 1860) desde que pasando en cierto día por una calle de Barcelona vi que en el patio de un gran edificio ardía una hoguera que alimentaban legajos de papeles, sueltos unos, cosidos otros, y cubiertos con pergamino algunos. Acerqueme por pura curiosidad, y mi buena estrella quiso que en el acto descubriera en mitad de las llamas, pero no incendiado todavía, un grueso legajo envuelto en pergamino, en el cual pude leer la sola palabra *Serrallonga*. La forma del legajo, esta palabra y algunas otras circunstancias me hicieron imaginar al punto que ese legajo debía ser el proceso de Serrallonga, y rogué encarecida y precipitadamente al encargado de atizar el fuego que librara de las llamas aquel legajo. —El fogonista para quien aquellos sucios papeluchos no tenían ningún interés, me contestó que me llevara el legajo si lo quería, y como yo no tenía medio alguno para sacarlo de la hoguera, agarré de la mano del ejecutor un largo palo que terminaba en un grafio de hierro, con el cual arrojaba pábulo á las llamas, y que me sirvió á mi para arrancarlo Tibio y ahumado me lo apropié al punto, y cargado con él me fui de un vuelo á casa, no sin saltarme el corazón de puro gozo». Llástima que D. Joan Cortada tingués el mal gust de traduhir al castellá la declaració original del bandoler!

Xacolata = Amatller

CASA FUNDADA L' ANY 1800

¡¡ NOVA CREACIÓ !!

Classe «Superior» a 1 pesseta la lliura de 400 grams : :: :: :: :: ::
» «Selecta» a 1 y 1'25 pessetes la lliura de 400 grams :: :: :: ::
» Coco-Ametlla (pera menjar crú) a pessetes 1'50 el paquet : : :: ::

Se ven a les cases de Ultramarins y Comestibles

Fca. DE CHOCOLATE DE A. AMATLLER
Amatller
S. Martín de Provensals
MARCA REGISTRADA

NOVES CLASSES ESPECIALS

elaborades sols ab Cacau, Sucre, Canyella o Vainilla : :: :: :: :: :
:: :: :: :: :: :: als preus de 1'50 y 2 pessetes lliura de 400 grams.

Oficines: Carrer Manresa, 10.—Barcelona

campanya y donat al robo a tot drap. La causa quel determiná a tirarshi es tan poc simpática que no pot despertar l'entusiasme de cap cor generós. L'home que abandona esposa y fills y, abarraganat, s'entrega al assessinat y al robo debía naturalment ferse repulsiu a tota persòna honrada. Cóm s'esplica, doncs, qu'en Serrallonga trobás tant bon aculliment y valedors tant decidits per tota aquesta terra, y entre gent honradíssima pertanyent a totes les classes socials? Aquesta pregunta enclou un problema qu'hem vist plantejat en varies histories de Catalunya, mes en cap d'elles hi hem sabut veurer una solució prou satisfactoria. Ja se sap quel senyor Balaguer; empenyat en fer den Serrallonga un gran personatge polític, prescindint y tot de la cronología, procura revestirlo de totes les circumstancies que podían donarli importancia; sab qu'en aquella época existían els bandos de Nyerros y Cadells, y nomena a n'en Serrallonga quefe dels Nyerros; no coneixent els programes polítics, ni les respectives pretensions dels referits bandos, atribuheix als Cadells la representació de l'aristocracia, y als altres la de la democracia; y aixis, filant, filant, omple planes y més planes, y ell ray *com més xerra, més erra*. Més pensador y reflexiu, D. Joan Cortada destrueix en bona crítica totes les rahons de D. Víctor, y fins sembla que conexía perfectament la solució del problema, pero diu que no vol demostrarla per causes «que la prudencia y la sensatez aconsejan no deslindar ni hechar á vuelo, mucho más cuando son males que no se remediaron á su tiempo ni es hoy sazón de remediarlos, porque ya produjeron cuantas consecuencias de ellos podían y debían temerse».

◆ ◆ ◆

Aigua picant.

Parlem....

Parlem de competencies, car la competencia es la nota d'actualitat palpitant, lo que fa creixer el comers, estendre l'industria y fa fornir al públic. Competencia a la font, competencia a Hostalric y competencia a la competencia. Jo diría que això sembla un barret de rialles.—Que no 'm vols donar una prima, *doncs demá tindrás 13 cotxes de turisme a l'estació, cotxes de luxe a tots els trens y a preus reduidíssims. Es vritat que això son martingales! ves; qui posa 13 cotxes? Ab un n'hi ha prou. Ab un cotxe de 6 assientos pot ferse una gran competencia. Y qui no ho cregui que ho vingui a veure.*

Aixís ha succehit y tothom diu qu'es una cosa molt bonica y divertida lo que passa.

La «Hispano Hilarienca» se'n va per portes, pobreta, y el Sr. Francisco que tan tranquil vivía á pagés, ara no sap com fer-s'ho de feina, perque, han de portar un gran desori les competencies com la qu'ell fa. Conteu: 13 cotxes! assiento anada y tornada 1 peseta. Feinada en despachar bitllets, feinada en dirigir personal, etc. etc. Més val que no' m parlem més de competencies. De tants podríem quedar sense cap. Ara en tenim tres, doncs avant y fora! «Hispano - Hilarienca», competencia den Francisco y competencia barcelonina. Que rodi la bola; aviat diuen que 'n vidrá un altre. Que vingui que l'esperem. No parlem més d'autos, que la ploma també vol anar ab velocitat y en Josepet *no está per escriure gaire.*

Y després que d'automóvils no 'n falten, lo que falten son pessetes y forsa xampany. Veliaquí.

JOSEPET

◆ ◆ ◆

Amorosa

¡SEMPREVIVA!

Tot, tot me fá sofrir: lo camp y l' aire,
Lo dols cant dels aucells.
La llum del sol, la lluna, les estrelles,
La mar, la terra, 'l cel...
Tot es per mi un recort de quan fruhía,
La ditxa y 'l plaher.
Mirantme, reflectat, dintre tes nines,
A l'escalfó d' un bes.
Sol avui!...; sense pau, amor, ni treva,
Soc setalí ressec.
Que llurs floretes n' ha mudat per punxes,
Y apar un esbarcer.
Fins qu' he arrivat á creurer, vida meva,
Que ets tu, per lo cos meu.
Divi imán que m' atrau, la llum y l' aire,
L' ombra y 'l pensament...
A ciutat, fora vila, á la montanya,
En mitj del mar blavenc,
Per tot jo veig la imatge seductora,
Que á mos ulls resplandeix.

……

Y pera apaigabá 'l neguit que em mata,
Sumis entro á la Seu,
Cercant adolorit solíu paratge,
Que minvi mon rossec.
Y ploro, y febrós prego, ulls fits á terra,
L' esperit mirant al cel,
Y deixondit te miro agenollada,
Igual que en passats temps,
Planyívola resant, com una verge,
Devant del Jesuset,
Y allí a Deu li demano qu' et perdoni,
Lo mal que m' estás fent!

……

Que t' he fet? Escoltar foll de tos llavis,
Los falsos juraments
Qu' enmelavan, de prompte, ma existencia,
Per amargarla aprés.
Que t' he fet? Viure sols perque vivies,
Lo teu desitj volguer.
Veure en tú ay! la flor de l' esperansa,
Desfullada pel vent.
Contestam que t' he fet perque m' amarguis,
La vida ab glops de fel,
Rebutjant ab enuig, ¡oh cor de pedra!,
Amors y recorts meus...
¡Y encar t' estim!... Quan estic sol encara,
Cerca mon pensament.
La bella imatge que un jorn fou son bálsam,
Y avui es son torment.

……

Per això estic creient, hermosa meva,
Que ets tú, per lo cos meu,
Divi imán que m' atrau, la llum y l' aire,
L' ombra y 'l pensament...

M. DE PEÑARRUBIA.

◆ ◆ ◆

Notes comarcals

Viladrau.—Bell aspecte ofereix y impresióna agradablement a la vista, el saló del Cassino instalat a n'el Hotel Bofill, desde que s'hi han fetes les hermoses decoracions pictóriques. Aquestes pintures l'embelleixen marcadament donantli un aspecte tant sumptuós, que verament escau y está indicat per l'obgecte a que s'el destina. Don Ramón Bofill propietari, no escatima medis pera complaurer als concurrents al establiment, coadjuvant y refermant els seus propósits y desitjs, el laboriós y simpátic administrador senyor Font, a qui secunda admirablement la esposa llur. Tot això fa que 's dongui bon tracte a les families que hi passan la temporada d'istiu y que aquestes, que son nombroses, vegin realisades les seves pretensions, aixís com els propietari y administrador obtinguin un éxit cada temporada més crescut, que serveix de brillant corona pera cobrir la testa del laboriós vencedor.

—El día 15 del corrent mes, se celebraren els exámens dels alumnes assistents a la Escola pública. Assistiren al acte, les autoritats y algún individuu de la Junta local de 1.ª ensenyansa, aixís com també alguns pares dels alumnes.

Degut a celebrarse l'acte en día fenyer, no revestí l'importancia que era d'esperar y que fora encoratjador revestís sempre, pera donar més enardiment als mestre y deixebles, puig moltes voltes uns y altres es paguen de les bones atencions que se 'ls hi demostran y serveix d'estímul pera continuar ab energía la bona obra comensada.

—Els dies 22 y 23 se celebraren els exámens en l'Escola pública de noies y de l' Escola privada.

◆ ◆ ◆

Moviment d' Estiuejadors

A la sortida del número present *Sant Hilari* oferirá el bell aspecte de l'animació de cada istiu.

Vegis la prova, sols al veurer a continuació la llarga llista formada ab els noms que han arrivat a nosaltres, que no son tots, porque trovarán a faltarsen alguns, contra nostra voluntat, degut habernos faltat les llistes d'alguns Hotels esperades inutilment fins a última hora

Vegis doncs a continuació els noms dels que havem tingut noticia de la seva arrivada:

D. Candi Cieros Perez y nevots D. Antoni Molera y Srta. Aurelia Basso; (Barcelona).—D. Jaume Agell Gil; (Madrid).—D. Ramón Forgell.—D. Vicens Cuyás.—D. Josep Ribó Batllori y la seva Sra. D.ª Rosa Guardiola.—D. Roman Casagema.—D. Jacinto Guardiola Sitjes.—D. Agustí Gelabert Rovira.—D. Francisco Palau. D.ª María Miranda.

D. Josep Blanxes (Barcelona).—D. Ramón Forns y Milá y D.ª Elena Alegría (Barcelona).—D. Josep Brunat y Maynou.—D. Miquel Almeda (Girona).—D. Ernest Galí (Cerviá).—D. Josep Raventós (S. Pere de Rives). D. Joan Porcell (Concordia, Argentina).—D. Lluís Silvestre.—D.ª Joaquima Noalart. (Girona). D. Pere Gausar.—D. Miquel Jover (Montblanch).—D. Isidro Carbonell.

Families de D. Ramón Huguet; de D. Lluís Ferran; de D. Anton Elías; de D. Agustí Ferrer Plá; de D. Joan Piera; de D. Josep Vellver; de D. Manel Ribas Castany; de D. Carlos Torrents (Tarragona); de D. Joan Solé (Vilanova y Geltrú); de D. Vicens Buxareu; de D. Jaume Colomer Martí; de Deulofeu; de D. Joan Fló; de D. Cristofol Magriñá y de D. Anton Poch.

Senyors: Escofet; Baró; Flores; Puigpiqué; Portás; Piedra; Gadea; Vela; Montovio; Fornés; Vilá; Farrás; Raventós; Camprodón; Soler; Tolrá; Lleonart; Sencoma; Dardreu; Alegre; Canals; Marfá; Pané; Vis; Cabanés; Jaume; Das; Torrents; Carbonell; Serra y Pagés.

Dtor. J. Martí y Martí; D. Vicens Montesinos; Rnt. Celestí Nieve; D. Joseph M. Cornet y Mas; D. Francisco Rovira; D. Lluís Aymerich; S.ª D. Vda. Quer; D. Joseph Oller; D. Marian Loserna; D. Bonaventura Orfila; D. Pau Serraconti y Biel; D. Ramón Hust y D. Valeri Pladevall.

Families de D. Joan Solá; Srs. Vidal y Quadras; D. Roman Jaumá; de D. Magí Sandiumenge; de D. Pere Reig; de D. Manel Baus; de D. Martí Rico; de D. Marian Deop; de D. Jaume Fita y Andreu; de D. Valentí Marsá y de D.ª María Ventalló.

Senyors: Tauler; Marqués Aulestia; Oller; Cuyós; Ballester; Arfransí; López; Serra; Capdevila; Chía; Arderius; Garriga; Orejon; Casal; Jaumá; Pinedo; Jover; Lamoya; Ravés; Anglada; Cerecedo; Serra; Porcell; Samá; Rius; Pomar; Soler; Sanmartín; Escardibul; Pujol y Alzamora.

Families de E. Cano; de Sagristá; de J. Balaguer; de P. Pahisa; de Garriga; de Dansá; de Garrigós; de Mercadal, de Aguilera; de Bachilleria; de Bossy; de Cendra; de Rigol; de Sala; de Rodriguez; de Delmás; de Catala; de Franco; de Admetlla; de Comellas; y de Casas.

D. Tomás Vidal; D. Agustí Samper (Valencia); M. Maurice Laffite (Marsella); D. Esteve Comas; D. Teodor Vicente (Valencia); D. Eugeni Miquel; D. Candi Pena; D. Francisco Sala; D. Gaspar Reyes; D. Leonci Sureda; D. Gabriel Ribas; D. Manel Salgado; D.ª Juana Puig; D. Salvador Aragón; D. Eugeni Vilaclara; D. Joseph Campua y D. Albert Rates.

Senyors: Curell; Garriga; Morell; Bocafull; Pardinas; Elías; Bern; Tormo; Sagredo; Malaret; Alabreda; Bas; Vallespino; Guasch; Gassó; Bufolá; Balaguer; Plans; Serrat y Roca; Ripoll; Rovira; Ferrer; Graupera; Reyes; Puget; Olivella, Sanmartín; Sensat y Sala; Badía; Miranda, Marimón; Iglesias y Ballvé.

D. Joseph Munner y familia; D. Marián Calacreu; D. Ramón Balvey (Barcelona); D. Agustí Font y Plá (Balaguer); D. Joseph Pizá y Gonz (Madrid); D. Joseph Ballbé; D.ª Francisca Ballbé familia (Barcelona); Mn. Joseph Riera (Lleida); D. Pere Colomer (Barcelona); D. Tomás Deulofeu y familia (Buenos-Ayres); Srs. Figueras; Soler; Valls; Ornís; Brunet; Forn; Ordeig; Rich; Colomer y Joan Esparrac.

D.ª Leonor Canalejas de Morayta y Senyora germana.—D. Calixto Bengorrea (Madrid).—D.ª Teodora Ballús de Costas (Cadiz).—D. Adrian Trigo (Orense).—D. Felip Castillo Baez (Manila).—D. Carlos Salvany (Bilbao).—D. Agustí Ortega.—D. Miquel Querol y familia.—D. Pere Lloveras.—Don Salvador Panadés.—D. Joseph Blanch.—D. Ramón Fernandez.—D. Antoni Masaraut.—D. Ramón Milá.—D.ª Elena Alegret y D. Fidel Sust.

D.ª Joaquina Jover Vda. Moragas (Barcelona).—D. Francisco Crusat (Moyá).—Don Jordi Graells.—D. Lluís Garriga.—Senyors Figuerola y fill (Estepona).—D. Manel Cazurro (Gerona).—Sra. filla del General Weyler en companyía del seu Senyor y do fills.—D.ª Trinita Font.—D.ª Carme Riera Gelabert.—D. Joan Roig y Dr. Joseph M. Roca.

Vingueren ab automovils particulars, Don Manel Buxeras; D. Celestí Barroso; D. Marian de Cantalejo; D. Josep Valls y Cuestas (Zaragoza); D. Joan Salt (Barcelona); Sr. Solá (S. Feliu de Guixols); D. Antón Calado y familia; Srs. Vehils; D. Andreu Gallego; D. Emilio Aventino y familia; Dtor. Navarro y Sr. Casas (Tarrassa).

Que la estada de tots sia llarga y agradosa y agrahint, en primer lloc, als que 'ns han comunicat la seva arrivada enviantnos targeta, y als que han secundat nostre fenya, fentnos arrivar llistes de noms. Com es sapigut, deuhen esser portadas fins per tot el dimecres de cada setmana a l'Administració del periódich o al popular establiment «La Modernista» Plassa de la Iglesia, 2.

X.

Noves

Diumenge passat l' Alcaldía publicá un band fent sapiguer que s' ha senyalat el día primer d' Agost próxim per efectuar l' entrega en caixa dels concurrents a la quinta d' aquest any. Poden assistir a dit acte els interessats que ho creguin convenient.

* * *

Matadero.— Durant la pasada setmana s' han mort 7 badells y 93 xais, pessant tot junt 1364'50 kilos.

* * *

Dilluns varen tocarse sardanes a la Plassa de Mossen Verdaguer.

* * *

═ Els qui hagin probat els «Barratets de Sant Hilari» poden dir si son bons y recomanables. Com a pasta seca no n' hi ha de millor.

Els fabrica la casa Manel Planas, carrer de Valls, núm. 6.

* * *

Dimars estigué en aquesta vila l' ilustrat catedrátic d' Historia Natural del Institut de Girona D. Manel Cazurro, qui vingué pera fer estudis arqueologics, seguint els que ve fent per tota la *provincia*.

* * *

L' Ajuntament fa construir una alcantarilla de pedra a la font del ferro en substitució de la de fusta que hi havía.

* * *

Diumenge varen inaugurarse els concerts y balls matinals al café del Tívoli, vegentse molt concorregut aquet local. Va ser molt aplaudit el trío que dirigeix el senyor Munner y del qual en forman part els senyors Net y Simó.

Com ja deiem en l' anterior número, l' abono personal pels balls es de 5 pessetes y y el de familia de 7.

El café de l'Unió també fou molt animat, lo mateix que el día de San Jaume, ab motiu de tocarhi l'orquesta «Els Serafins del Baix Montseny», d'Arbucies. En aquet café hi haurá ball de nit ab orquesta tots el díes festius.

* * *

Després de llarga malaltía, dissapte passar va morir a la masía de la corera de St. Miquel de Cladells, la xamosa senyoreta Na Pepeta Soler, a la primaveral edat de 16 anys, deixant en el major desconsol a n'els seus benvolguts pares, que tenien posades tota esperansa y alegría en les envejables y preuadíssimes dots que adornaven a la difunta les quals feien que tothom que la tractava sentís profonda simpatía per ella.

Als seus bondadosos pares nostre estimat amic Don Marcelí y Donya Pepeta y demés familia els hi fem present el nostre sentit condol, desitjantelshi la resignació necessaria pera soportar aquesta dolorosa e irreparable perdua.

* * *

Trophógeno Font, medicament-aliment insustituible pera convalescents, raquitisme, neurastenia y tuberculosis.

* * *

Ja fa dies, fou obert al public el Restaurant de la pintoresca y concorreguda fontvella que aquest istiu te arrendat en Mariano Corbera, el qual ha posat tot el seu interés a fi de que la nombrosa concurrencia que visita aquell lloc trobi mes alicient y gust en anarhi.

* * *

═ Tende de queviures den Ramón Matamalella. Especialitat en llangonisses, pernils, olis, greixos y vins. Casa acreditada en la venda de gallina. Preus reduhits.

Carrer de la Rectoría 5

* * *

═ Estiuejants: probeu l'exquisit y alimentici *pa de passic* d'Arbucias qu'elabora especialment la casa Martí Clopés.

Per encárrecs, dirigirse a «La Modernista» de J. Ximeno.

* * *

El jutge d' instrucció de Sta. Coloma de Farnés senyor Carrizo, ha ascendit a tinent fiscal de l'Audiencia de Zamora. Pera substituirlo s'ha nomenat a Don Joan Bello que actualment desempenya igual cárrec a Albarracia.

* * *

Els díes 5 y 6 d' Agost de nou a dotze del mati y de dos a cinc de la tarde, tindrá lloch la cobransa de les contribucions pel recaudador Sr. Puig.

Imp. Fills Domingo Casanovas, Ronda S. Pau, 67, Barcelona

MAGATZEMS EL CENTRE
de Melchor, Culí y Tarrés
5, Ronda Sant Pere, 5, (prop del Paseig de Gracia)
BARCELONA

GRANS ASSORTIMENTS DE NOVETATS EN
LLANERÍA, SEDERÍA y LLENCERÍA
especialment en catxemirs de seda, libertys, estampats de seda y cotó,
gran varietat de géneros blancs a preus de fábrica y tota mena de fantasies pera la temporada.

No patireu dels ronyons,
del fetge, ni pahidó;
viureu sempre sans y bons
si en totes les ocasions,
y al menjar, feu us diari
de l' Aigua de Sant Hilari.

Dipositaris a Barcelona:
IGLESIAS Y BARTOMEUS
Assalt, 41
y al detall, en totes les farmacies y tendes d' aigues minerals.

Xacolates FORESTIN
Son els mellors y els unics obtinguts per compresió progresiva
A Pesetes 3, 2, 1'50 y 1 els 400 grams

Especialitats de la casa:
Gaseosa sólida Forestin - Postres Naturalistes
Purés esterilisats - Aliments complets - Etc.

Fábrica: Girona, carrer del Nort, 15 y Anselm Clavé

CONSULTORI MEDIC DE
JOAN ESTIL-LAS REIXACH
CONSULTA ESPECIAL PERA ENFERMETATS PER RETART NUTRITIU
Cálculs del ronyó y del fetge.--Diabetes sacarina.--Obesitat.--Gota.--Reumatisme.-Etc.
Hores de consulta de 10 a 12 y de 3 a 5
Hort Nou, 3, baixos
ST. HILARI SACALM

"La Hispano-Hilarienca"

SERVEY DE COTXES AUTOMÓVILS ENTRE HOSTALRIC Y SANT HILARI
De Barcelona a Sant Hilari en 3 hores y mitja

TARIFA DE PREUS

		Pessetes
D' Hostalric a Sant Hilari	cupé	9
De Sant Hilari a Hostalric	cupé	7
D' Hostalric a Sant Hilari	interior	7
De Sant Hilari a Hostalric	interior	5'50
Interior anada y tornada		11
D' Hostalric a Arbucias	cupé	4'50
D' Arbucias a Hostalric	cupé	3'75

		Pessetes
D' Hostalric a Arbucias	interior	3'75
D' Arbucias a Hostalric	interior	2'75
D' Arbucias a Sant Hilari	cupé	4'50
De Sant Hilari a Arbucias	cupé	3'75
D' Arbucias a Sant Hilari	interior	3'75
De Sant Hilari a Arbucias	interior	2'75

A fi de que 'l passatjer pugui fer el viatje més cómodo, desde 'l 1.er de Juliol l' Empresa tindrá establert un servey combinat amb el lleuger que surt de Barcelona a les 7 y mitja del matí, arribant a les 11 del mateix.

A la tarde sortida de Barcelona amb el correu, arribantse a Sant Hilari a les 6.

HORES DE SORTIDA DE SANT HILARI, A LES 5 DEL MATÍ Y A LES 2 DE LA TARDE

Despatx de billets a Barcelona: Rambla del Centre, núm. 6

OPILATOL SANROMÁ

Tonic reconstituient
COMPLERT MODIFICADOR DE LA NUTRICIÓ
Anemia, Clorosis, Dismenorrea, Neurastenia y estats consuntius

Demanis en totes les Farmacies y en la del autor.--Unió, 17
TARRAGONA